

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Prešernova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nepraktičnih pism na sprejemamo. Izhaja vsak tistrek. Narodna letna 60 Din. za tiskarstvo 80 Din. Član se plačuje J. U. U. plačuje list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davak posebej. Polt. šek. rač. 11.153. Telefon 5113

Politika in učiteljstvo

Razveseljevo je dejstvo, da sta bila v dravski banovini izvoljena kot poslanci v narodno skupščino tudi dva učitelja, in je to za slovensko učiteljstvo važen dogodek.

Že bežen pogled v preteklost nam pokaže, da so bili redki učitelji poslanci, in še oni, ki so bili, so bili opredeljeni strogo strankarsko politično, tako, da o kakih stanovskih interesih in stanovskih tendencah pri njih ni bilo niti govora. Edino v svoječasnem kranjskem deželnem zboru smo imeli učitelja poslance Engelberta Gangla, ki je v tej funkciji, poleg običajnih interesov odločno zastopal tudi stanovske interese, ter ga je prav zaradi tega smatralo učiteljstvo kot svojega stanovskega zastopnika. Bili so pa tedaj tudi vse drugačni časi.

V splošnem se je smatralo, da učiteljstvo ni niti sposobno niti dovolj zrelo, da bi se upoštevalo tudi v politiki. V kolikor se je, je bilo to zgolj iz strankarskih razlogov. Tako mišljenje je vladalo vse do danes, kajti tudi v Jugoslaviji niso bile nič boljše razmere in ni vladalo prav nič drugačno naziranje pri političnih odločitvah faktorjih in veljakih.

Pri sedanjih volitvah je učiteljstvo prebilo led, ker se je pojavilo v dravski banovini kar pet kandidatov iz učiteljskih vrst. Mero-dajni faktorji so sami priznali, da je to posledica intenzivnejšega učiteljskega izvenšolskega dela in javnega udejstvovanja v poslednjih letih, ko je bilo to delo s strani učiteljstva sistematičnejše in realneje usmerjeno.

V dobi štirih let zadnje narodne skupščine se je zelo poznala ta pomanjkljivost glede zastopstva učiteljstva v vrstah narodnih poslancev za dravsko banovino, in so izvirale mnoge neugodnosti in neprilike za učiteljstvo, povzročene po narodnih poslancih prav iz tega dejstva. Posebno se je to poznalo v personalno prosvetni politiki, pri čemer so bila nasprotja med poslanci in učiteljstvom po nekod prav ostra. Prišlo je do nepotrebnih trenj in preganjanj, ki bi se dala z medsebojnimi dobrimi odnosi in zvezo domala povsod na lep način likvidirati. Poleg tega je manikal tudi potreben kontakt v pogledu splošne šolske in prosvetne politike, ki bi jo morali zasledovati tudi gg. narodni poslanci. Pri tem bi jim bilo učiteljstvo in njihova strokovna organizacija lahko močna opora, ako bi umeli ustvariti z njo potrebne zveze.

Upamo, da bodo z izvolitvijo dveh narodnih poslancev iz vrst učiteljstva v bodoče odstranjene te napake, in bosta prav ta dva poslanka lahko potrebna vez med učiteljstvom in njegovo stanovsko organizacijo ter gg. narodnimi poslanci v pogledu splošne prosvetne, šolske in učiteljsko-stanovske politike.

V prvem momentu so nekateri tovariši gledali na kandidature učiteljev v narodno skupščino malo skeptično. Nekateri so to opazovali skozi politično strankarska očala, drugim zopet nekatere druge ožje zadeve niso bile všeč, vendar je končno tudi med učiteljstvom prevladalo pravilno gledanje na ta pokret in lahko trdimo, da je stalo enodušno za tovariši, ki so kandidirali. Zgodovina bo pravilno ocenila tudi ta pokret med učiteljstvom. Danes pa že lahko poudarimo, da moramo dati priznanje vsem petim tovarišem, ki so se tudi v tem pogledu žrtvovali za stanovsko idejo, ki jim je bila pobuda tudi pri njihovi kandidaturi. Ponovno poudarjamo, da je vse naše prizadevanje in delo v tem pogledu izhajalo zgolj z enega vidika in ta je, da se postavijo temelji tudi političnemu probujanju in udejstvovanju učiteljstva. Naš ideal je bil in ostane, da bo učiteljstvo tudi na političnem terenu samo varovalo svoje stanovske interese in se potom zastopnikov iz lastnih vrst zavzemalo za stanovsko, šolsko in prosvetna prava. To je bistvo naših prizadevanj v zadnjem času in le s tega vidika je presojati naše delovanje, vse drugo so podtikanja, ki so se anonimno in tajno raznašala.

Glede tega vprašanja se nahaja učiteljstvo v sredini naše države prilično v enakem položaju, dočim je med učiteljstvom na jugu naše države povsem drugačen položaj.

V kolikor je bilo mogoče ugotoviti je poleg petih učiteljev v dravski banovini kandidiralo v narodno skupščino v zetski banovini pet učiteljev, v dunavski eden, v savski dva, v vardarski dva, v moravski osem, v drinski banovini dva. Momentano še ne moremo ugotoviti, kateri od njih so bili izvoljeni za narodne poslance v bodoči narodni skupščini.

Učiteljstvo v južni Srbiji je v tem pogledu že od nekdaj igralo vodilno vlogo in tam niso kandidature učiteljev niti novost, niti redkost. V tem pogledu ima učiteljstvo južnih krajev močnejšo zaslobo med narodom in je zato tamošnje učiteljstvo prihajalo že od nekdaj v polni meri v poštev, tako glede kandidatur, kakor glede vodstva naroda samega. Vendar moramo na žalost ugotoviti, da so vse te kandidature in zastopstva učiteljstva na političnem terenu v večji meri izvirala iz partizanskih razlogov, nego iz stanovske zavesti

ali kakih stanovskih vidikov. Po večini se s tega stališča še danes rešuje to vprašanje med učiteljstvom južnih krajev. Zaključene izvolitve nam bodo pokazale, v koliko se bo položaj v bodoči grupaciji poslancev — učiteljev v tem pogledu izboljšal v stanovsko korist učiteljstva, v strokovno korist šole in narodne prosvete.

V pogledu stanovskih zadev in zahtev do naših kolegov, poslancev v bodoči narodni skupščini, lahko izrečemo že danes načelno željo, ki jo imamo do njih: Nočemo, da nam obljubljajo materialne dobrine, ki nam jih spričo občega položaja ne morejo dati, pač pa lahko že sedaj apeliramo na nje, da se vrnejo učiteljstvu moralne dobrine, ki jih je imelo v preteklosti in katere učiteljstvo v mnogih pogledih danes bolj teže od materialnega zla, ki ga mora vsled splošnih razmer prenašati.

Učitelji-narodni poslanci imajo v bodoči narodni skupščini tudi svojo posebno nalogo glede strokovnih in stanovskih vprašanj, ki jih bo neobhodno potreba rešiti in katero brigo bodo morali vzeti na se. Prepričani smo namreč, da narodno predstavništvo ne bo moglo iti mimo strok in stanov, temveč se bo moralo tem tesneje naslanjati na nje, ako bo hotelo na zdravi podlagi rešiti aktualne probleme, ki se danes pojavljajo kot življenjska vprašanja našega naroda in države. V tem pogledu bodo morali tvoriti učitelji-narodni poslanci potrebno vez med narodno skupščino in učiteljstvom ter njegovim predstavništvom Jugoslovanskim učiteljskim združenjem.

Kadar govorimo o politiki in učiteljstvu, ne smemo misliti samo na dnevne politične pojave, temveč tudi na sistem političnega dela, ki nam ga je izvesti med učiteljstvom.

Zrel učitelj mora zasledovati vsa glavna stremiljenja svetovne politike; mora biti vsestransko objektivno poučen o najvažnejših političnih oblikah in o narodnem političnem položaju ter o bistvenih stremiljenjih narodne politike in glavnih političnih programih. Politika mu mora biti študij naroda in narodnih razmer ter ukrepov, ki naj regulirajo te razmere in jih spravijo na zdravo osnovo. Ta proučevanja bi morala vršiti učiteljstvo brez strankarskih predsodkov in bi politična izobrazba morala temeljiti na vsestranski kulturni izobrazbi.

Reči hočemo: Pred politično prakso in udejstvovanjem mora biti politična veda cilj naših prizadevanj. Nikakor nam ne smejo biti dnevni listi zadosten vir orientacije v politiki, ker ti nam jo servirajo iz svojih strankarskih vidikov ter niso zmožni služiti potrebnih globlji politični izobrazbi, ki bi jo potreboval učitelj. Zato nam je treba posebej proučevati politične probleme in njih poglavja.

Osvoboditi se moramo nestrpnosti in fanatizma, ki ga opažamo navadno pri zagriženosti

Omiljenje uredb o draginjskih dokladah

Delen uspeh naše spomenice — Priznanje prizadevanja strokovnih organizacij

Zaradi ustvarjanja možnosti zaposlenja kvalificiranega nezaposlenega osebja v državni službi, je izdal ministrski svet 11. aprila 1934. odlok, s katerim je predvideno znižanje draginjskih dokladov državnim uslužbencem v primerih, če se nahaja v službi več oseb iste družine. Analogni odloki so bili izdani 10. maja 1934. tudi za osebe v banovinski in občinski službi.

Princip vseh teh odredb je bil, da se znižajo draginjske doklade žene, ki je v državni službi in to v vseh primerih, ko je zaposlen tudi njen mož, bodisi v državni, samoupravni ali privatni službi ali če ima drugače dovolj dohodkov za vzdrževanje družine. Znižanje draginjskih dokladov je bilo izvršeno procentualno v razmerju službenega položaja moža odnosno v razmerju višine njegovih dohodkov.

Z istim odlokom je bilo izvršeno znižanje dohodkov v vseh primerih, v katerih so zaposleni v državni službi otroci, katerih roditelji so ravno tako zaposleni v državni službi ali so državni upokojenci, oziroma imajo kake druge dohodke.

Vsi ti odloki so izzvali mnoge upravičene nevolje v vrstah samih uslužbencev, kakor tudi v vrstah njihovih strokovnih organizacij. Pa tudi javnost se ni s temi odloki strinjala. Vsi ti ugovori se morejo deliti v dve grupi: ugovori glede znižanja dohodkov, ko sta zaposlena mož in žena in ugovori v pogledu znižanja dohodkov osebam, ki živijo s svojimi starši v istem gospodinjstvu.

Ugovori iznešeni v pogledu znižanja dohodkov ženam, katerih možje so prav tako zaposleni, ali imajo sicer zadosti dohodkov se še proučujejo glede njihove upravičenosti.

Učitelja narodna poslanca dravske banovine

Karel Doberšek.

Iz uradnih podatkov o skupščinskih volitvah v dravski banovini je razvidno, da sta izvoljena v narodno skupščino tudi dva učitelja. V preveljskem srezu je izvoljen tovariš Karel Doberšek, dosednji šolski upravitelj v

Rudolf Pleskovič.

Prevaljah, a v laškem srezu tovariš Rudolf Pleskovič, učitelj v Trbovljah. Obema, prvima narodnima poslancema učiteljema iz dravske banovine najiskrenejšje čestitamo k njuni izvolitvi.

Dom učiteljic v Ljubljani

Namesto občnega zbora, ki je bil sklican na petek po Veliki noči in pozneje preložen na velikonočni torek, je imela zadruga »Dom učiteljic« samo širši sestanek, ker radi odlaka glede letošnjih velikonočnih počitnic ni bilo pričakovati večje udeležbe tovarišic iz oddaljenih krajev. Občni zbor se bo vršil o binkošti. Natančnejši datum bo pravočasno objavljen.

Na sestanku je poročala načelnica tov. Sodnikova o delovanju zadruge od božičnega sestanka dalje. Takratni sklep glede tesnejših stikov s poverjenicami se izvaja z znatnim uspehom. Večina poverjenic nas obvešča o svojem delovanju in uspehih, ki so ponekod še minimalni, a drugod tem bolj razveseljivi. Vse pa se zavedajo, da bodo dosegle uspehe le z neprestanim delom. Na božičnem sestanku so izrekle tov. članice željo, da bi se v »Učit. tovarišu« obnovila rubrika »Pokret učiteljic«. Na osebno intervencijo načelnice se je uredništvo »Učit. tovariša« izreklo, da je pripravljeno zadrugi kot gospodarski ustanovi dati prostora za krajše in daljše objave v rubriki »Naša gospodarska organizacija«.

Tov. poverjenice so ponovno navedle kot najbolj učinkovito propagandno sredstvo za naš dom predavanja članic na zborovanjih sr. učit. društev. Poročale so, da je predavanje tov. Angele Vođetove na zborovanju v Kočevju zelo lepo uspelo.

Zapuščina zadeva glede zavetišča Marije Mehletove, ki ga oskrbuje naša zadruga, se je sedaj končno javno uredila. Zavetišče se bo z novim šolskim letom preselilo iz dosedanjih prostorov v sosednje poslopje, kjer so se mu pravno zagotovili prostori, ki bodo v isti meri služili svojemu namenu.

Tov. načelnica je poročala nato o uspehu nabiralne akcije podpisov za kamne po 1000 Din potom mesečnih odtegljajev. Skoro vse poverjenice so se odzvale pozivu in vrnilo pole s podpisom, nekatere z večjim, druge z manjšim uspehom. Vseh podpisov aktivnih in upokojenih tovarišic je 90. Posebno so se izkazale tovarišice iz Prekmurja, vse so pa prekosile tovarišice kočevskega okraja, med katerimi je zbrala tov. Slavka Zupančeva 27 kamnov. Če primerjamo to število s celokupnim številom naših tovarišic, se vidi na prvi pogled skromen uspeh. Če pa upoštevamo današnje razmere, nam je ta uspeh kljub temu v vzpodbudo za nadaljnje delo, saj nam dokazuje, da še obstaja smisel za skupnost v naših vrstah. Da se darovalkam kamnov olajša pristop v zadrugo, se je sprejel predlog, da se jim na željo delež 100 Din upošteva že pri darovanem kamnu, pač pa bi morale redno plačevati članarino 17 Din letno. Sprejet je bil tudi predlog, po katerem se zadruga zaveže, da bo na željo vrnila po preteku 10 let vplačani kamni, če se izkaže, da ne bo mogoče v doglednem času uresničiti načrtov.

Ker smatramo naš dom kot skupno zadevo vseh učiteljic, smo sklenile, da omogočimo vsaki po njenih močeh prispevati za naš skup-

nih strankarjih in ki mu je iskati vzroka v nezadostni politični izobrazbi. V vsaki grupaciji nam mora biti cilj: to čim globlje izpopolniti v kulturnem in političnem oziru, jo očistiti, da ne propada v strankarskem dogmatizmu in zgolj oboževanju vsega dobrega ali slabega, ki od tod izvira.

Ne smemo se pustiti okrastrati svobode razvijanja. Tudi pri političnem udejstvovanju nam mora biti cilj dvigati javno moralo, čut odgovornosti in neoporečne poštenosti pri reševanju javnih vprašanj, v nacionalnem smeri pa izbegavanje nacionalnih parol in usmerjenje nacionalizma v pravec nacionalnega dela.

Vse politično delovanje moramo opirati na kulturni temelj, ker edino le kulturna in gospodarska sila vstvarjata pravo politično moč in neodvisnost. V svrhu pridobivanja prave politične izobrazbe nam je neobhodno potrebno objektivno presojanje.

V tej smeri želimo, da se razvije tudi politični pokret in politično udejstvovanje učiteljstva.

Ugovori v pogledu znižanja dohodkov osebam, ki živijo s starši v skupnem gospodinjstvu, so popolnoma upravičeni in to iz razloga, ker so predpisi o znižanju prejemkov tem osebam zelo slabo vplivali in so v mnogih primerih pričeli ogroziti obstanek družine, najvažnejše celice današnje družbe. Znižanje dohodkov otrokom, ki živijo s starši v skupnem gospodinjstvu, so imeli predvsem za posledico ločitev otrok od staršev. Ta pojav je nevaren v socialnem pogledu posebno zaradi tega, ker se mlajši in neizkušeni živeli oprošča roditeljskega nadzorstva in se v mnogo večji meri prepušča zunanjim vplivom in nevarnosti, da moralno propade. Z druge strani bi to izvajanje imelo za posledico tudi gmočno pešanje mnogih družin, ker otroci, za katerih šolanje so starši doprinesli velike žrtve, zaradi ločitve od družine niso več mogli prispevati k skupnemu gospodinjstvu. Prav zaradi tega je bilo mnogim roditeljem onemogočeno preživljati tudi ostale, še nedorasle otroke. Ta posledica je v ostalem nastopila v mnogih primerih, kjer se otroci niso ločili od roditeljev prav zaradi zelo občutnega znižanja njihovih prejemkov. Pa že samo dejstvo, da z znižanjem prejemkov otrokom, ki žive pri starših in pomagajo, ako ne staršem, vsaj pri vzdrževanju ostalih članov rodbine, je moralo zelo nepovoljno vplivati ne samo na neposredno zainteresirane, nego na javnost sploh.

Na osnovi vsega tega je ministrski svet na predlog finančnega ministra izdal odlok v tem smislu, da skupnost gospodinjstva ne sme vplivati na višino dohodkov posameznih članov.

Ta odlok stopi v veljavo 1. junija t. l.